NA12 Ortogonalni polinomi

Ivan Slapničar

12. studenog 2018.

1 Ortogonalni polinomi

Neka je

$$L(x_0, x_1, \ldots, x_n)$$

(pot)prostor razapet linearno nezavisnim vektorima (ili funkcijama) x_0, x_1, \dots, x_n .

Radi se o skupu svih linearnih kombinacija zadanih vektora.

Koristeći *Gram-Schmidt-ov postupak ortogonalizacije* možemo izračunati *ortogonalnu bazu* tog (pot)prostora

$$y_0, y_1, \ldots, y_n,$$

za koju vrijedi

$$(y_i, y_j) = 0, \quad i \neq j. \tag{1}$$

Neka je

$$y_0 = x_0 \tag{1}$$

$$y_1 = x_1 - \frac{(x_1, y_0)}{(y_0, y_0)} y_0 \tag{2}$$

$$y_2 = x_2 - \frac{(x_2, y_0)}{(y_0, y_0)} y_0 - \frac{(x_2, y_1)}{(y_1, y_1)} y_1$$
(3)

$$\vdots (4)$$

$$y_n = x_n - \sum_{j=0}^{n-1} \frac{(x_n, y_j)}{(y_j, y_j)} y_j.$$
 (5)

Svaki y_i je linearna kombinacija od x_0, x_1, \dots, x_i pa su y_i linearno nezavisni i vrijedi

$$L(x_0,x_1,\ldots,x_n)=L(y_0,y_1,\ldots,y_n).$$

Direktnom provjerom se vidi da vrijedi (1).

Težinski skalarni produkt funkcija f i g na intervalu [a,b] s težinom $\omega(x)>0$ je

$$(f,g)_{\omega} = \int_{a}^{b} f(x)g(x)\omega(x) dx$$

Funkcije f i g su *ortogonalne* ako je $(f,g)_{\omega}=0$.

Ortogonalni polinomi nastaju ortogonalizacijom polinoma

$$1, x, x^2, x^2, \dots, x^n.$$
 (2)

Različiti odabiri težinske funkcije daju različite sustave ortogonalnih polinoma.

1.1 Legendreovi polinomi

Ortogonalizirajmo sustav (2) uz

$$[a,b] = [-1,1], \quad \omega(x) = 1,$$

koristeći paket SymPy. jl za simboličko računanje.

Julia indeksiranje započima s 1 pa su svi indeksi pomaknuti, odnosno

$$P_0(x) = P[1], P_1(x) = P[2], \dots$$

In [3]: P[1]

Out[3]:

1

In [4]: P[4]

Out[4]:

$$x^3 - \frac{3x}{5}$$

In [5]: P[6]

Out[5]:

$$x^5 - \frac{10x^3}{9} + \frac{5x}{21}$$

In [6]: P[7]

Out[6]:

$$x^6 - \frac{15x^4}{11} + \frac{5x^2}{11} - \frac{5}{231}$$

In [7]: P[8]

Out[7]:

$$x^7 - \frac{21x^5}{13} + \frac{105x^3}{143} - \frac{35x}{429}$$

Polinomi P_n su do na množenje konstantom jednaki *Legendreovim* polinomima

$$L_n(x) = \frac{1}{2^n n!} \frac{d^n}{dx^n} (x^2 - 1)^n, \quad n = 0, 1, 2, 3, \dots$$

In [9]: L[1], P[1]

Out[9]: (1, 1)

```
In [10]: L[2],P[2]
Out[10]: (x, x)
In [11]: L[4],P[4]
Out[11]: (5*x^3/2 - 3*x/2, x^3 - 3*x/5)
In [12]: L[7],P[7]
Out [12]: (231*x^6/16 - 315*x^4/16 + 105*x^2/16 - 5/16,
             x^6 - 15*x^4/11 + 5*x^2/11 - 5/231
In [13]: P[7]
Out [13]:
                                     x^{6} - \frac{15x^{4}}{11} + \frac{5x^{2}}{11} - \frac{5}{231}
In [14]: L[7]*16/231
```

Out[14]:

$$x^6 - \frac{15x^4}{11} + \frac{5x^2}{11} - \frac{5}{231}$$

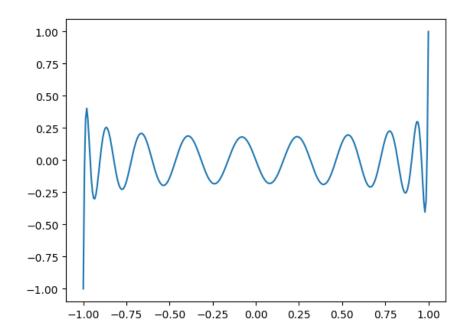
Pored ortogonalnosti, vrijede sljedeća svojstva:

- $L_n(x)$ ima n različitih nul-točaka na intervalu [-1,1],
- vrijedi tročlana rekurzivna formula:

$$L_{n+1}(x) = \frac{2n+1}{n+1} x L_n(x) - \frac{n}{n+1} L_{n-1}(x).$$

Izračunajmo polinome numerički i nacrtajmo ih:

```
In [15]: using Polynomials
         using Interact
In [16]: n=40
         L=Array{Any,1}(missing,n)
         L[1]=Polynomials.Poly([1])
         L[2]=Polynomials.Poly([0,1])
         for i=3:n
             L[i]=(2*i-3)*L[2]*L[i-1]/(i-1)-(i-2)*L[i-2]/(i-1)
             # @show i, length(L[i])
         end
```


1.2 Čebiševljevi polinomi

Čebiševljevi polinomi $T_n(x)$ nastaju ortogonalizacijom sustava (2) uz

$$[a,b] = [-1,1], \quad \omega(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}.$$

Čebiševljevi polinomi imaju sljedeća svojstva:

• vrijedi

$$T_n(x) = \cos(n \arccos x), \quad n = 0, 1, 2, 3, \dots,$$

• $T_n(x)$ ima n različitih nul-točaka na intervalu [-1,1],

$$x_k = \cos\left(\frac{2k-1}{n}\frac{\pi}{2}\right), \quad k = 1, \dots, n,$$

• vrijedi tročlana rekurzivna formula:

$$T_0(x) = 1,$$

 $T_1(x) = x,$
 $T_{n+1}(x) = 2x T_n(x) - T_{n-1}(x), \quad n = 1, 2, 3,$

Napomena:

Rekurzivna formula slijedi iz adicione formule

$$cos(n+1)\varphi + cos(n-1)\varphi = 2 cos \varphi cos n\varphi$$
.

Ortogonalnost se dokazuje pomoću supstitucije

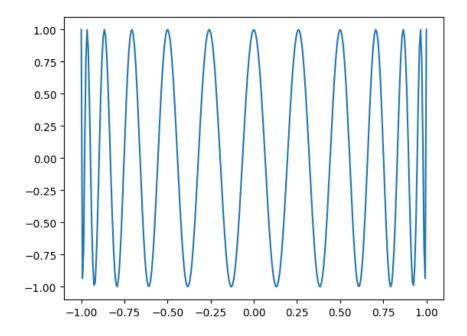
$$\arccos x = \varphi$$
.

$$32x^6 - 48x^4 + 18x^2 - 1$$

In [25]: T[8]

Out [25]:

$$64x^7 - 112x^5 + 56x^3 - 7x$$

1.3 Promjena intervala

Ortogonalni sustav funkcija Φ_i na intervalu [-1,1] pomoću transformacije

$$\gamma: [a,b] \to [-1,1], \quad \gamma(x) = \frac{2x}{b-a} - \frac{a+b}{b-a}$$

prelazi u ortogonalni sustav funkcija na intervalu [a, b]

$$\Psi_i(x) = \Phi_i(\gamma(x)).$$

```
In [28]: a=1 b=4 xx=collect(range(a,stop=b,length=300)) \gamma=2*xx/(b-a).-(b+a)/(b-a) @manipulate for k=1:n yy=polyval(T[k],\gamma) plot(xx,yy) end
```

